

Historische ‘homoeopathie’

Thomas Boerlage

Recentelijk bevond ik mij in het gigantische boekendepot van de Universiteit van Amsterdam, waar ik mij bezig hield met het doorspitten van stapels negentiende-eeuwse medische tijdschriften. Voordat in 1857 het *Nederlands Tijdschrift voor de Geneeskunde* werd opgericht, was de medische literatuur in Nederland op sommige momenten versnipperd over wel zeven verschillende tijdschriften (voor de geïnteresseerden: een mooie beschouwing hierover schreef Delprat in 1927¹).

In een van de directe voorlopers van het *NTvG*, het *Nederlands Weekblad voor Geneeskundigen*, verschenen met enige regelmaat nieuwtjes over kwakzalverij, met name over de homeopathie. Waar we ons maar niet teveel moeten spiegelen aan de geneeskunst in de negentiende eeuw, neem bijvoorbeeld de veelgeprezen kwiktherapie tegen syfilis, kunnen de hedendaagse geneesheren best een voorbeeld nemen aan de omgang van hun voorgangers met kwakzalvers.

Zo lezen we in 1851 het volgende:

‘Edinburg - De Medische faculteit trekt hier (...) ernstig te velde tegen de homoiopathie. In Juni j.l. heeft zij een candidaat voor den Doctoralen titel afgewezen van wien bekend was, dat hij het plan had, om na zijne promotie als homoiopath de kunst uit te oefenen. Hij had aan de examinatoren verklaard nu nog geen homoiopath te zijn, maar na die promotie onderzoek te willen doen naar de waarde der homoiopathie; maar hij wilde niet beloven om, zoo hij van hare waarde overtuigd werd, zijn diploma te zullen verbranden of terug zenden.’ De oplossing was simpel: ‘De gehele faculteit werd daarna te zamen geroepen en (...) besloot dat hij (...) voor 6 weken terug gezonden zou worden, gedurende welken tijd hij ruim tijd zoude hebben voor zijn voorgenomen onderzoek naar de waarde van de homoiopathie. De candidaat heeft zich daarop dadelijk van de lijst der studerende laten schrappen.’²

Het jaar erop een bericht uit Parijs:

‘Parijs - “De Societe Médicale du 1er arrondissement de Paris” vernomen hebbende, dat een beroemd geneesheer eene consultatie zoude gehouden hebben met twee homoeopathen, heeft besloten in zijn midden niet op te nemen: 1. Homoeopathen en andere kwakzalvers. 2. hen die de homoeopathie te gelijk met andere behandelingswijzen uitoefenen, 3. Hen die niet weigeren om met homoeopathen in professionele betrekking te komen of met hen te consuleren⁴. Hen die tot dekmantel dienen voor personen, die de wet niet magtigt om de geneeskunst uit te oefenen. 5. Hen die onder inspiratie van somnambules de geneeskunst uitoefenen.’³

Misschien een idee om de KNMG hier eens op te attenderen? Maar het mooiste voorbeeld vond ik in de jaargang 1855:

‘De politieke bladen melden meermalen van groote wonderen door de eene of andere behandelingswijze van cholera verkregen. De homoeopathen laten ook wel eens van hunne zoogenaamde behandelingswijze buitengewone uitkomsten meedelen. Dit geschiedde b.v. bij de vorige epidemie te Lyon door zekeren Dr. Chargé die zoodanig gunstige cijfers mededeelde, dat de autoriteiten te Marseille hem dit jaar een der zalen in het gasthuis afstonden om cholerazieken te behandelen. Geholpen door mede-homoeopathen en homoeopathische pharmaceuten kreeg hij 26 lijders ter behandeling. Naast deze zaal was eene andere, waarin de lijders door de gewone geneesheeren door rationele therapieën, die niet voorgeven wonderen te doen, verpleegd werden. Het resultaat voor den homoeopath was echter zoo ongunstig (van de 26 overleden er 21, terwijl gedurende den zelfden tijd in de andere zaal van de 25 lijders 11 overleden) dat Dr. Chargé zich moest verwijderen.

Dr. Bouquet die dit in de *Gazette des Hôpitaux* mededeelt, zegt terecht, dat deze feiten genoeg beslissend zijn om dergelijke proefnemingen niet te doen herhalen, want de wetenschap moge er wellicht iets bij winnen, de menschheid lijdt er bij.⁴ Al is de waarde van deze studie moeilijk te bepalen zonder meer te weten over de opzet, toch zien we hier een echte gecontroleerde studie naar de effecten van homeopathie, en dat al in 1855! Als we statistiek loslaten op deze getallen, blijkt dat deze uitkomst, met een p-waarde kleiner dan 0.01, significant genoemd mag worden. We kunnen dus concluderen dat 150 jaar geleden al bewezen is dat bij de behandeling van cholera negentiende-eeuwse reguliere geneeskunde effectiever is dan homeopathie! Laten we daarom de woorden van dr. Bouquet ter harte nemen en nu voor altijd afstappen van het idee, dat er nog iets te winnen is door onderzoek te doen naar homeopathie. ●

Literatuur

- 1 Delprat CC, ‘de geschiedenis der Nederlandsche geneeskundige tijdschriften van 1680 tot 1857’ *Ned Tijdschr Geneesk.* 1927;71: 3-116 en 1711-1824
- 2 Berigten Buitenland, *Nederlands Weekblad voor Geneeskundigen* 1851, blz. 358
- 3 Berigten Buitenland, *Nederlands Weekblad voor Geneeskundigen* 1852, blz. 513
- 4 Berigten, *Nederlands Weekblad voor Geneeskundigen* 1855, blz. 409